

בית ספר יהודי במדבר סהרה

משה מקבל הצעה מפתה ומסרב לה בתוקף. מה מביא מנהיג ענק להתחשב בכל אדם רחוק ונידח?

לרצות כל אחד?

והנה שוב פעם בחירות מתקיימות בישראל. בכל תקופת בחירות חשיבותו של האזרח עולה עשרות מונים. בימים כתיקונם דעתו של האזרח לא משנה לאף פוליטיקאי. אנשים יכולים להתלונן, להפגין ולכתוב מכתבים אולם הפוליטיקאים ממשיכים בשלהם.

כל זה משתנה בעונת הבחירות, או אז המנהיגים רוצים לרצות את דעת הקהל. הם מקשיבים לכל טרחן שמסביר להם מהי הדרך הנכונה לפתור את בעיות השעה, ומבטיחים ליישם את ההצעות השונות.

ביהדות זה מתנהל אחרת. ישנו דיון מעניין בגמרא במסכת עירובין (סד, א). רב יהודה אמר דבר הלכה בקשר לדיני עירובין בשם התנא שמואל. רב נחמן שמע את ההלכה והסכים איתה. הוא אמר: "מעולה ההלכה הזו", וראה אותה כנכונה ומבוססת.

רב יהודה ראה שדבריו מתקבלים אז הוא לימד הלכה נוספת בשם רבו שמואל: "מי ששתה רביעית יין אל יורה בדבר הלכה". רב ששואלים אותו שאלות בהלכה, אם הוא שותה רביעית יין שזה 86 מ"ל, קרוב לשלש אונקיות, אסור לו להורות הלכה היות שהיין מבלבל את דעתו.

כשרב נחמן שמע את ההלכה הזאת הוא לא הסכים איתה ואמר: "לא מעולה היא הלכה זו, שהרי אני עד שאני לא שותה רביעית יין אין דעתי צלולה", ורק לאחר שתיית יין יכול הוא להורות כדיון.

הוא טען שהיין דווקא עוזר לו לקבל צלילות הדעת ולא ההיפך. רבא שהיה רבו

של רב נחמן הגיב ואמר: וכי אתה לא יודע מה שרבי אחא אמר "כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה!". מיד רב נחמן חזר בו מדבריו.

מסביר הרבי (תו"מ חלק מ"ו עמ' 157): "כאשר לומד תורה ואומר שמועה זו נאה בעיניו ושמועה זו אינה נאה בעיניו, התורה לא תתקיים בידו".

מדוע? הרבי מביא לכך דוגמה מעשרת הדברות. מצות כיבוד אב ואם זוהי"שמועה נאה" שכולם אוהבים ועם זה כולם מסכימים. אבל את הציווי "אנכי ה' אלוקיך" יש כאלה שיכולה להיות להם בעיה עם זה.

אולם התורה אינה נמדדת לפי שכל האדם. אדם שמקבל רק מצוה שהוא מבין אותה בשכלו ואילו מצוה שהוא לא מבין הוא לא מוכן לקבל אותה, עליו אומרת הגמרא "מאבד הונה של תורה". דהיינו, שהוא יאבד גם את המצווה של כיבוד אב ואם, כי כשכיבוד הורים בנוי על ההבנה של שכל האדם, אז הוא יכול להגיע למסקנה שהיום הוא לא מוצא סיבה לכבד יותר את הוריו. הוא נזכר שהוריו אהבו את הילדים האחרים יותר ממה שאהבו אותו, ולכן אין לו סיבה טובה לכבד אותם.

הרבי מוסיף שראו בדור האחרון שדווקא העם (הנאצים) שבנה את כל התרבות שלו על שכל וגם את חכמת המוסר הוא בנה על ההבנה שלו, ה'מוסר' הזה בסופו של דבר הביא לידי גניבה ורציחה ולכל דבר שהוא היפך המוסר.

לכן אומר הרבי, עשרת הדברות נאמרו בדיבור אחד, כי אי אפשר להפריד בין "אנכי ה' אלוקיך לבין האיסור "לא תרצח", כיון שלא יהיה קיום ל"לא תרצח" אם הוא לא יהיה קשור עם "אנכי ה' אלוקיך".

כל יהודי הוא "נאה"

כאן הרבי לוקח את הרעיון לשלב הבא ומרחיב את הכלל הזה. השם של העם היהודי הוא "ישראל", ומובא בספרים שזהו ראשי התיבות "יש שישים רבוא אותיות לתורה", דהיינו, שכל אחד מישראל הוא אות בספר התורה של הקב"ה.

וכמו שבתורה אי אפשר לומר "שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה", זה נכון גם בקשר לעם היהודי. מנהיג שאומר יהודי זה נאה ויהודי זה אינו נאה, לא ראוי להיות מנהיג.

דרכו של עולם הוא שכל מנהיג קהילה דואג לקהילה שלו. ראש עיר מרגיש מחויב לאנשי העיר שלו בלבד, ראש מדינה דואג לאזרחי המדינה שלו, אבל הסימן למנהיג ישראל אמיתי זה שהוא דואג לכל יהודי באשר הוא.

בשנת 1950 מיד אחרי השבעה של הרבי הקודם שלח הרבי מכתב לחסיד בצרפת והורה לו לנסוע בשליחותו למרוקו לייסד בתי ספר יהודיים.

במרוקו היו אז כרבע מיליון יהודים, אבל מצב החינוך היהודי היה בכי רע. הבנים עוד קיבלו קצת חינוך יהודי, אולם הבנות לא קיבלו שום חינוך יהודי. ההורים סמכו על הבית שהבת תלמד מהאם את עיקרי היהדות, אולם בפועל שררה שם בורות איומה בכל הקשור לידע יהודי. רובם של היהודים היו מסורתיים, שמרו שבת וכו', אבל הידע בהלכה היה רופף מאוד.

השלוחים של הרבי התחילו להקים בתי ספר יהודיים לצעירים. בתחילה בערים הגדולות כמו פאס ומרקש אלא שבהמשך הם גילו שבכפרים המצב קשה פי כמה. אם בערים הגדולות עוד היו קהילות מאורגנות ומוסדות יהודיים הרי שבכפרים שבהם חיו אלפי יהודים הייתה הזנחה גדולה. הם מצאו שם עניות נוראה, ילדים הולכים בלי נעליים, לבושים עם בלויי סחבות, ושאין שום חינוך יהודי מאורגן, וכתוצאה מכך הבורות היא איומה.

הם החלו לארגן בתי ספר קטנים בכפרים. ארגנו ארבעים ילדים יחד, שכרו מורה מקומי שיודע קצת יותר מהילדים עצמם, אספו אותם בבית הכנסת המקומי שהיה במקרים רבים צריף מט ליפול והחלו ללמוד. חב"ד סיפקה להם קצת אוכל, ספרים ועוד, וכך עשו בעשרות כפרים. היו כפרים שהדרך היחידה להגיע לשם הייתה על חמורים. השלוחים של הרבי שהגיעו מרוסיה ודיברו אידיש ורוסית היו צריכים להתרגל למקום שבו מדברים רק ערבית ועברית.

את כל הפעילות הזאת מימן ארגון הג'וינט, הארגון היהודי ההומניטארי הגדול בעולם JDC, (שכיום עוזר לפליטים יהודים מאוקראינה). חב"ד פנו אליהם בבקשת עזרה למימון הפעילות היהודית במרוקו, הם שלחו את הנציגים שלהם לבקר ולהתרשם ממראה עיניהם, ואכן הם התרשמו מאוד מהעבודה של חב"ד שם. אבל אז התגלעה מחלוקת, או יותר נכון חוסר הסכמה בקשר לסדר עדיפויות.

הג'וינט טען שעל חב"ד להתמקד בערים הגדולות ולהקים שם מוסדות חינוך מצליחים ולעזוב את עבודה בכפרים. הם טענו שלחב"ד אין מספיק כוח אדם

לעשות את הכול, ועדיף שינהלו כמה מוסדות כמו שצריך מאשר להתפזר בחמישים מקומות ולעשות חצי עבודה.

הרבי הורה שבשום אופן אי אפשר לוותר על ילד יהודי אחד, ואפילו אם אותו ילד מתגולל בכפר נידח ליד מדבר סהרה, גם אותו צריך להציל מבחינה רוחנית.

הוויכוח נמשך זמן מה, אבל בסופו של דבר הג'וינט קיבל את הגישה של הרבי שהוא מרגיש אחריות לכל יהודי באשר הוא, והם אכן הפכו לתומכים גדולים של חב"ד במרוקו מאז ועד היום.

משה מסרב למחמאה גדולה

בפרשתנו שלח אנו שוב פוגשים את בני ישראל מתלוננים. עם ישראל ביקש ממשה לשלוח מרגלים כדי לבדוק את הארץ, משה נעתר לבקשתם וכשהם חזרו עם החדשות הרעות התורה מספרת "ויבכו העם בלילה ההוא", כולם בכו והתלוננו.

אחרי שבפרשת בהעלותך למדנו שהם התלוננו על כך שנמאס להם מהמן והם רוצים בשר, בפרשתנו הם שוב פעם מתלוננים: "ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפול בחרב נשינו וטפינו יהיו לבז". ולא נחה דעתם עד שהציעו: "נתנה ראש ונשובה מצרימה".

הקב"ה פנה למשה ואמר "עד אנה ינאצוני העם הזה? אכנו בדבר ואורישנו ואעשה אותך לגוי גדול". הוא מציע למשה את אותה הצעה שהוא הציע לו בחטא העגל, שהעם היהודי יתחיל ממשה רבנו עצמו. לכאורה זוהי המחמאה הכי טובה למשה.

אבל משה לא מקבל את זה כלל, הוא אפילו לא מתייחס להצעה ומיד מתחיל להתפלל למען עם ישראל כדי להציל אותם. הוא מבקש מהקב"ה שיסלח להם, ואכן הקב"ה אמר "סלחתי כדברך".

מאיפה משה לקח את הכוח שוב פעם לעמוד מול הקב"ה ולהגן על ישראל? כי למנהיג אמיתי אכפת מכל יהודי, בין אם הוא גר בניו יורק או בכפר נידח ליד מדבר הסהרה. (מתוך הספר חב"ד במרוקו עמ' 98 ואילך)